



provincie :: Utrecht

Afd. Economie, Cultuur en Vrije Tijd

# Cultuur is Kracht

Ontwerp Cultuurnota 2009-2012



***Samen*** maken we Utrecht mooier

- versie 5 juni 2008 -

# Cultuur is Kracht

Ontwerp Cultuurnota 2009-2012

Provincie Utrecht

Kanttekening

Op basis van te maken afspraken met het rijk voor de periode 2009-2012 (participatiefonds, bibliotheekbeleid, invulling van het cultuurconvenant Midden Nederland 2009-2012) en het lopende onderzoek naar de culturele infrastructuur in het kader van de Vrede van Utrecht, komen wij tot financiële vertaling van de cultuurnota.

# Inhoudsopgave

## Voorwoord

### **1. Cultuur is Kracht**

- 1.1. Maatschappelijke en beleidsmatige trends
- 1.2. Provinciale visie, missie en ambitie op het gebied van cultuur

### **2. Verbindende programma's**

- 2.1. Programma Vrede van Utrecht / Culturele Hoofdstad van Europa
- 2.2. Programma Utrechtse Schatkamer
- 2.3. Programma Cultuur en Economie
- 2.4. Programma Cultuur en Ruimte

### **3. Cultuurparticipatie**

- 3.1. amateurkunst
- 3.2. cultuureducatie
- 3.3. actieprogramma cultuurparticipatie

### **4. Erfgoed**

- 4.1. cultuurhistorische hoofdstructuur
- 4.2. monumenten en Parelfonds
- 4.3. archeologie
- 4.4. musea en archieven

### **5. Kunsten**

- 5.1. podiumkunsten
- 5.2. beeldende kunst en vormgeving

### **6. Media**

- 6.1. bibliotheken
- 6.2. cultuurhuizen
- 6.3. omroep

### **7. Rollen en verantwoordelijkheden**

- 7.1. samenwerking andere overheden
- 7.2. subsidierelatie
- 7.3. relatiebeheer en debat
- 7.4. evaluatie en monitoring

## **Voorwoord**

De cultuurnota 2009-2012 *Cultuur is kracht* is de opvolger van de nota *Dat moet je breed zien*. Als voorbereiding heeft de provinciale statencommissie WMC op 12 november 2007 een startnotitie voor de nieuwe cultuurnota vastgesteld. De startnotitie vormde de basis voor een open gesprek met het culturele veld en de gemeenten. De uitkomsten van deze gesprekken hebben bijgedragen aan dit ontwerp.

## 1. Cultuur is kracht

### 1.1. Maatschappelijke en beleidsmatige trends

De samenleving is voortdurend in beweging als gevolg van mondiale, landelijke en lokale ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zijn van invloed op het beleid van rijk, provincies en gemeenten. Voordat wij ingaan op de visie, missie en ambities van de provincie Utrecht op het gebied van cultuur, schetsen wij de belangrijkste landelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het provinciale cultuurbeleid.

#### *Integraal cultuurbeleid*

Bij steeds meer overheden is het besef aanwezig dat integraliteit van cultuur heel belangrijk is. Dit uit zich op verschillende terreinen.

#### *Cultuur en economie*

Cultuur en creativiteit zijn van groot belang voor de moderne kenniseconomie. In 2005 waren er meer dan 230.000 mensen in de creatieve sector werkzaam. De groei van de werkgelegenheid is er bovendien bovengemiddeld. Naar internationale maatstaven is in Nederland creatief talent volop aanwezig. Een behoorlijk cultureel voorzieningenniveau heeft ook indirecte economische effecten: het draagt bij aan de aantrekkelijkheid van steden voor toeristen en voor de (toekomstige) creatieve klasse van de stad als managers, ingenieurs, ondernemers, professionals, enzovoorts. Op die manier dragen in het bijzonder cultureel erfgoed en podiumkunsten bij aan lokale economische groei en werkgelegenheid. Uit de effectrapportage voor Utrecht Culturele Hoofdstad van Europa<sup>1</sup> worden met name veel positieve economische effecten verwacht in relatie tot werkgelegenheid en vastgoedwaarde.

#### *Cultuurparticipatie*

In haar advies *Innoveren, participeren!* noemt de Raad voor Cultuur de kennis van kunst en cultuur en de deelname daaraan geen luxe meer of vrijetijdsbesteding, maar een maatschappelijke noodzaak voor het goed functioneren van de samenleving. De Raad vindt dat de vorming van 'culturele burgers' het hoofddoel van het overheidsbeleid moet worden. Culturele burgers die:

- cognitief en sociaal-emotioneel goed zijn ontwikkeld;
- die soepel omgaan met de veelheid aan talen en culturen om hen heen;
- en die moeiteloos hun weg weten te vinden in onze informatiemaatschappij.

Ook het kabinet heeft duidelijke ambities uitgesproken op het gebied van cultuur. Het beschouwt een brede culturele basis als een voorwaarde voor de ontplooiing van talent. In *Kunst van leven* introduceert minister Plasterk hiertoe het 10-punten plan cultuurparticipatie. Ook via de lijn van de brede scholen kiest het rijk voor het versterken van de positie van cultuur. Het Cultuurparticipatiefonds is één van de nieuwe instrumenten om tot uitvoering te komen. Provincie en gemeenten richten zich al vele jaren actief op het vergroten van cultuurbereik en het stimuleren van cultuurparticipatie.

#### *Cultuur en ruimtelijke kwaliteit*

Culturele planologie is de verzamelnaam voor acties vanuit het cultuurbeleid gericht op de ruimtelijke ordening die zijn bedoeld om ruimtelijke veranderingsprocessen te laten profiteren van de lokale geschiedenis van gebouwen, steden en landschappen. Ook kunnen ruimtelijke ontwerpogaven cultureel worden verrijkt door het versterken van de inbreng van architectuur, cultuurhistorie en kunsten. Provincies richten zich van oudsher op het borgen van bestaande kwaliteiten en het behouden van waardevolle elementen. Dat gebeurt onder meer door waardevolle landschappen en oude stads- en dorpskernen te ontzien bij ruimtelijke ontwikkelingen. De laatste tijd treden provincies bij ruimtelijke ontwikkelingen steeds meer stimulerend en sturend op en nemen daarbij cultuurhistorie en (de mede daardoor bepaalde) belevingskwaliteit als uitgangspunt. Het in 1999 verschenen programma Belvedere (behoud door ontwikkeling) is hierin zeker een stimulans geweest.

Regionaal staat cultuur als onderdeel van ruimtelijke kwaliteit hoog op de agenda. In de publicatie *Provincies maken het verschil, op weg naar een mooier Nederland* wordt zichtbaar gemaakt wat de

---

<sup>1</sup> Effectrapportage Utrecht Culturele hoofdstad Europa, ABF cultuur, mei 2008

provincies doen om de identiteit van de ruimte te versterken. Eind 2007 volgt de *Samenwerkingsagenda Mooi Nederland* van VROM, IPO en VNG. De agenda biedt een samenhangend pakket van zorgvuldig ruimtegebruik via binnenstedelijke ontwikkelingen en herstructurering van bedrijventerreinen en het beschermen en versterken van het open landschap. Bij diverse provincies is ruimtelijke kwaliteit inmiddels een centraal beleidsthema en geborgd door aanstelling van een provinciaal bouwmeester, een kwaliteitsteam of een ontwerpatelier.

#### *Professionalisering en verzakelijking*

De culturele sector kenmerkt zich de laatste jaren door een toenemende professionalisering en verzakelijking. In opdracht van de rijksoverheid bogen verschillende commissies zich over kansen en richtlijnen. Zo is de Code Cultural Governance opgesteld die het kader vormt voor goed, verantwoord en transparant bestuur en toezicht in de culturele sector. De code is ontstaan uit het besef dat met goed bestuur betere resultaten worden geboekt zowel artistiek als zakelijk.

De Commissie Cultuurprofijt pleit in haar advies *Meer Draagvlak voor Cultuur*<sup>2</sup> nadrukkelijk voor het professionaliseren van cultureel ondernemerschap en draagt hiervoor een set beleidsinstrumenten voor. Dit betreft onder meer het maken van afspraken over eigen inkomsten, het opbouwen van eigen vermogen, het vergroten van eigen inkomsten uit niet-publieke inkomsten, het opbouwen van strategische allianties (waaronder de publieke omroep) en het oprichten van een publiek-private investeringsmaatschappij.

#### *Diversiteit en beleving*

Met de term diversiteit wordt steeds meer aandacht gevraagd voor de pluriformiteit van de huidige samenleving. Het gaat daarmee niet om bevolkingsgroepen met (in het verleden) een andere etnische of culturele achtergrond, maar om de grote verscheidenheid van achtergrond, educatie, interesse, betrokkenheid van bewoners. Deze diversiteit vraagt om een goed beeld van de doelgroep en een gerichte benadering van die doelgroep, ook binnen de cultuursector.

In het dagelijks leven en in het bijzonder in de vrije tijd, is de belevingscomponent enorm toegenomen. Culturele instellingen zijn zich steeds meer bewust van de belevingswens van de cultuurconsument, terwijl zij tegelijkertijd beseffen dat de authenticiteit van het aanbod niet verloren mag gaan.

Vanuit de hiervoor geschetste algemene en cultuurspecifieke trends benoemen wij ons cultuurbeleid 2009-2012. We spelen in op trends (integraal cultuurbeleid, cultuurparticipatie, diversiteit), maar willen via ons cultuurbeleid soms ook een tegengeluid laten horen (aandacht voor maatschappelijke binding en authenticiteit).

### **1.2. Provinciale visie, missie en hoofddoelen op het gebied van cultuur**

In een samenleving die aan allerlei veranderingen onderhevig is, is de inspirerende kracht van kunst en cultuur hard nodig. Een innovatief en visionair cultuurbeleid kan ontwikkelingen in een samenleving zichtbaar maken en stimuleren en draagt bij aan economische en sociale doelstellingen. Cultuurbeleid kan ook helpen bij het geven van antwoorden op vragen in de ruimtelijke ordening en kan de culturele dimensie binnen provinciale vraagstukken aanwijzen en verder ontwikkelen. Met andere woorden cultuur levert een krachtige bijdrage aan de samenleving omdat het bijdraagt aan innovatie en ontwikkeling, verbinding en verrijking en de kwaliteit van de omgeving.

De provincie voelt zich (mede)verantwoordelijk voor het behoud en de ontwikkeling van cultuur als kracht van de samenleving en wil ervoor zorgen dat de bijdrage van cultuur aan de samenleving optimaal is. Vanuit deze *visie* voeren wij cultuurbeleid.

De *missie* voor de komende vier jaar is door het leggen van verbindingen Utrecht cultureel sterker te maken. Dit doen we enerzijds door in te zetten op samenhang tussen de beleidssectoren en anderzijds door verbindingen tussen cultuur en andere maatschappelijke sectoren te stimuleren.

---

<sup>2</sup> Meer Draagvlak voor cultuur, Commissie Cultuurprofijt, januari 2008

Onder de noemer *Cultuur is Kracht* staat het beleid in de periode 2009-2012 in het teken van de volgende *hoofddoelen*:

- inzetten van cultuur als schakel in de samenleving (verbreden en verbinden);
- behoud en ontwikkeling van het cultureel erfgoed;
- stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit (gebiedsontwikkeling en advies).
- ondersteunen artistieke productie en vernieuwing.

Binnen al deze hoofddoelen draait het telkens om het benutten en versterken van kwaliteit (aanbod), het verbeteren van de zichtbaarheid en de participatie (bereik) en het investeren in de basis (infrastructuur).

In grote lijnen geven wij hiermee een vervolg aan het succesvolle cultuurbeleid uit de voorgaande beleidsperiode. Daarnaast kiezen we vanuit de hiervoor geschetste trends voor een aantal nieuwe accenten en thema's.

Via verbindende programma's en het creatief en resultaatgericht uitvoeren van onze kerntaken op het gebied van cultuur, zetten wij in op het realiseren van onze doelstellingen.

## 2. Verbindende programma's

In dit hoofdstuk zoomen wij in op de verbindende programma's waarmee wij onze doelen willen bereiken. Met de activiteiten die voortkomen uit deze programma's wil de provincie inspirerend en onderscheidend zijn. Voor drie van de onderstaande programma's zijn in 2008 uitgewerkte beleidskaders vastgesteld en zijn de programma's inmiddels in uitvoering gebracht. Het programma Cultuur en Ruimte ontwikkelen wij in 2009.

De programma's zijn geworteld in het reguliere cultuurbeleid, zoals verwoord in de hierna volgende hoofdstukken.

### 2.1. Programma Vrede van Utrecht / Culturele Hoofdstad van Europa

#### *Ambitie*

In 2013 viereen gemeente en provincie de Vrede van Utrecht. De vrede die 300 jaar daarvoor ondertekend werd, maakte een einde aan een reeks verwoestende oorlogen. Vele Europese landen ondertekenden de vrede, waarmee de vrede ook wel wordt gezien als de basis voor de Europese Unie. Met de viering van de Vrede van Utrecht in 2013 willen gemeente en provincie hun ambities waarmaken om Culturele Hoofdstad van Europa te worden in 2018.

Het programma Vrede van Utrecht / Culturele Hoofdstad verbindt kunst en cultuur aan actuele maatschappelijke thema's en richt zich op stad én regio. De ambitie is het ontwikkelen van een programma dat lokaal, nationaal en internationaal wordt herkend en gewaardeerd. Een programma dat eveneens bijdraagt aan een blijvende versterking van het Utrechtse culturele leven en resulteert in een internationaal en innovatief cultureel imago van Utrecht stad en provincie.

Het programma bestaat uit de volgende inhoudelijke programmalijnen:

- cultural memory: het benutten van cultureel erfgoed als podium en bron van inspiratie voor culturele projecten alsmede het investeren in behoud en ontwikkeling van monumentaal erfgoed;
- vernieuwing en ruimte voor talent: het opleiden en binden van jong talent;
- kunst en cultuur als motor van de samenleving: het bevorderen van sociale cohesie door het realiseren van culturele projecten met bewoners in wijken en dorpen (community-art)
- internationalisering: het bevorderen van internationale samenwerking als verrijking van het artistieke klimaat, vergroting van de markt en versterking van het toeristisch profiel;
- educatie: activiteiten enerzijds voor kinderen en jongeren in de leeftijd van 4 tot en met 21 jaar en anderzijds voor culturele organisaties en het onderwijs.

De organisatie van het programma loopt via de Stichting Vrede van Utrecht. Provincie en gemeente treden gezamenlijk op als opdrachtgever en financier. De relatie tussen dit programma en het provinciaal beleid op het gebied van de kunsten leidt tot synergie. De samenwerking met de provinciale uitvoeringsorganisaties als Kunst Centraal, Zimihc, Centrum Beeldende Kunst en Landschap Erfgoed Utrecht vinden wij heel belangrijk.

#### *Resultaten*

- door de stichting uitgevoerd meerjarenprogramma met inzicht in activiteiten en bereik
- op grond van het in 2008 uitgevoerde onderzoek gerichte en duurzame investeringen in de culturele infrastructuur (zowel fysiek als artistiek inhoudelijk en organisatorisch)
- succesvolle lobby en kandidaatstelling culturele hoofdstad in 2012
- (inter)nationale profilering van Utrecht als culturele regio

### 2.2. Programma Utrechtse Schatkamer

#### *Ambitie 2009-2012*

De provincie Utrecht kent een grote rijkdom aan cultuurhistorische schatten, die met het programma Utrechtse Schatkamer beter beleefbaar en toegankelijk worden gemaakt voor een breed publiek.

Het gaat hierbij om documenten, voorwerpen en afbeeldingen in musea en archieven, om gebouwen en structuren in het landschap, maar ook om tradities, gebruiken en verhalen uit de provincie. Met



nieuwe activiteiten en verbindingen wil de provincie dat bewoners en bezoekers nog beter toegang krijgen tot de Schatkamer van Utrecht. Hiermee wil de provincie de binding versterken die inwoners en recreanten hebben met de Utrechtse cultuur en geschiedenis.

Het programma bestaat uit drie onderdelen:

*Sesam open u!*, waarin cultuurhistorische bronnen digitaal worden ontsloten en toegankelijk gemaakt;

*Kom in de Utrechtse Schatkamer*, waarin de schatten worden gevisualiseerd en gepresenteerd;

*Het Schatkameratelier*, waarin samenhang, creativiteit en innovatie worden gestimuleerd.

Het programma biedt mogelijkheden voor een verbinding met de kunsten en projecten op het gebied van community-art.

De centrale sturing op het programma ligt bij de provincie; bij de inhoudelijke uitvoering krijgt Landschap Erfgoed Utrecht een belangrijke rol.

#### *Resultaten*

- acht uitvoeringsprojecten per jaar op het vlak van digitalisering, visualisatie en presentatie, samenwerking, vernieuwing en verbreding en zicht op het bereik ervan via projectrapportages;
- jaarlijkse netwerkbijeenkomsten met de betrokken partijen in de provincie om kennis te delen en elkaar te inspireren.

### **2.3. Programma Cultuur en Economie**

#### *Ambitie*

Met het programma *Smaakmakers, spraakmakers* draagt de provincie bij aan het stimuleren van een creatief klimaat in de Utrechtse regio en het beter benutten van de kracht van de culturele sector voor economische bedrijvigheid. Ofwel het beter gebruik maken van de waarde van crossovers tussen cultuur en economie. De missie van de provincie is om binnen Nederland een creatieve topregio te zijn. Via drie programmalijnen vindt actie plaats:

- ontwikkeling: nieuwe projecten of verbanden die een grote uitstraling of effect hebben, economisch en cultureel
- vernieuwing: experiment of onderzoek dat nodig is om projecten in de programmalijn ontwikkeling aan te jagen;
- deskundigheidsbevordering en professionalisering.

Het programma richt zich op gemeenten, creatieve bedrijven, culturele instellingen, midden en klein bedrijf, onderwijsinstellingen, afgestudeerden kunstvakopleidingen en het reguliere bedrijfsleven. Er is een duidelijke koppeling tussen dit programma en de provinciale ambities op het gebied van de kunsten, daar waar het de professionalisering van verschillende doelgroepen in het creatieve en reguliere bedrijfsleven en het onderwijs betreft. De relatie met de economische betekenis van erfgoed is eveneens van grote betekenis.

#### *Resultaten*

- 0,2% groei marktaandeel creatieve bedrijvigheid provincie Utrecht in het landelijk marktaandeel creatieve bedrijvigheid in de periode 2008-2011 (meetjaar 2012);
- 10% meer creatieve vestigingen in de provincie Utrecht in de periode 2008-2011 (meetjaar 2012);
- 10 nieuwe projecten voortkomend uit de samenwerking tussen de creatieve bedrijvigheid en het reguliere bedrijfsleven;
- 20 nieuwe projecten voortkomend uit de samenwerking binnen de deelsectoren creatieve bedrijvigheid;
- 5 erfgoedlocaties ontwikkeld voor creatieve bedrijvigheid;
- 2 projecten op het vlak van deskundigheidsbevordering en 2 projecten op het vlak van professionalisering.

### **2.4. Programma Cultuur en Ruimte**

#### *Ambitie*

Nog nooit was de aandacht voor de kwaliteit van onze woonomgeving en de roep voor het behoud van ons culturele erfgoed zo groot als nu. Nederland is immers een land waar om iedere vierkante meter wordt geknokt. De zorg voor de kwaliteit van onze omgeving geldt ook zeker voor Utrecht. Utrecht is de oudste provincie van het land met de meeste nationale landschappen en rijk aan cultuurhistorie, maar Utrecht is ook de provincie met de hoogste economische groei die het dichtstbevolkt is en die het drukste wegennet heeft. In dit dynamische spanningsveld tussen behouden en vernieuwen, is het waarborgen en versterken van de kwaliteit van de Utrechtse leefomgeving de komende vier jaar een belangrijke opgave van het provinciale beleid. In het collegeprogramma 2007-2011 is onder de centrale opgave 'we willen Utrecht mooier maken' het slagvaardig samenwerken aan kwaliteit en duurzaamheid het speerpunt van beleid. Cultuurhistorie, beeldende kunst en vormgeving spelen hierin een belangrijke rol. Juist erfgoed geeft houvast aan de breed gedeelde behoefte aan meer ruimtelijke identiteit en kwaliteit van de leefomgeving en kan daar samen met kunst en cultuur een nieuwe betekenislaag aan toevoegen en zichtbaar maken.

De verschillende functies in het landelijk gebied zoals landbouw, natuurbeheer, cultuurhistorie en recreatie en toerisme zullen in onderlinge harmonie hun bijdrage moeten leveren aan het in stand houden en ontwikkelen van een vitaal landelijk gebied. Onze omgeving is pas in evenwicht wanneer cultuurhistorische aspecten tijdig worden ingebracht bij ruimtelijke ingrepen, zoals natuurontwikkelingsplannen, landinrichting en wegeaanleg. Wij willen werken aan een stevige erfgoedinbedding in het Actieprogramma Vitaal Platteland, met accenten op historische (groen)structuren.

Vanuit onze wettelijke taken op het gebied van de ruimtelijke ordening en vanuit onze regierol voor gebiedsgericht werken ontwikkelen wij het programma Cultuur en Ruimte. Aanzetten voor dit beleid zijn reeds gelegd vanuit de verschillende beleidsvelden, zoals de Agenda Natuur 2007-2018 en de Notitie Ruimtelijke Kwaliteit i.o. Wij willen deze aanzetten sterker aan elkaar koppelen en actiever invulling geven aan onze stimulerende en sturende rol op het gebied van cultuur en ruimte. Hiervoor stellen wij in 2009 een uitvoeringsprogramma op. Met het programma zoeken we actief naar een evenwichtige combinatie tussen het borgen en stimuleren van ruimtelijke kwaliteit. Het programma sluit nauw aan op het CHS-beleid en richt zich op kennisuitwisseling, visieontwikkeling, strategische verkenningen en integrale projectontwikkeling. Bij de uitvoering van het programma werken we samen met diverse partners waaronder rijk en gemeenten.

#### *Resultaten*

- in 2009 opgesteld uitvoeringsprogramma Cultuur en Ruimte inclusief inzicht in de benodigde middelen

## 3. Cultuurparticipatie

Mensen beleven plezier aan en halen inspiratie uit kunst en cultuur. In dit kader vinden wij het belangrijk dat zo veel mogelijk inwoners deelnemen aan cultuur, als bezoeker of als maker. Het beoefenen van cultuur draagt bij aan een gevoel voor schoonheid, waardering voor het verleden en aan kwaliteit van leven. Wij realiseren ons steeds meer dat het cultureel bewustzijn essentieel is om ook in de toekomst een goede leefomgeving te behouden. Cultuurparticipatie draagt bij aan sociale cohesie en aan de vorming van identiteit. Vanuit dit perspectief zetten wij naast het stimuleren van amateurkunst, specifiek in op het versterken van cultuureducatie van jongeren via het onderwijs. Het onderwijs is immers de plek om alle kinderen en jongeren te bereiken, ongeacht hun culturele en sociale achtergrond. We dragen met ons beleid bij aan het vergroten van het publieksbereik, aan de persoonlijke ontwikkeling van burgers en aan het stimuleren van de jeugd als cultuurconsument van de toekomst.

Wij sluiten in ons beleid aan op landelijk beleid, dat ervan uitgaat dat de overheid ervoor zorg draagt dat iedereen de mogelijkheid krijgt om als culturele burger deel te nemen aan de samenleving. Investeren in cultuurparticipatie is één van de rode draden in het provinciaal cultuurbeleid en is terug te vinden binnen alle beleidsdisciplines.

### 3.1. Amateurkunst

Terugblik 2005-2008

Het provinciale beleid richtte zich op het laten deelnemen aan, het laten genieten van en het laten kennis maken met amateurkunst. De provincie kreeg met de oprichting van Zimihc - Huis voor de amateurkunst veel waardering. De provinciale organisatie voor amateurkunst diende als voorbeeld voor anderen, zowel binnen als buiten Utrecht. Zimihc ondersteunde amateurkunstenaars in de hele provincie in hun organisatorische en artistieke ontwikkeling. Ook bevorderde Zimihc de zichtbaarheid van de amateurkunst over de volle breedte van de sector zowel fysiek als virtueel via [www.kunsthuisutrecht.nl](http://www.kunsthuisutrecht.nl). Zimihc was in alle gemeenten in de provincie actief en trok via het virtuele kunsthuis gemiddeld 80.000 bezoekers per jaar.

Met de Subsidieregeling amateurkunst zijn veel projecten gehonoreerd als kooruitvoeringen, festivals, toneelvoorstellingen, exposities etc. De kwaliteit van de projecten, die verspreid over de hele provincie plaatsvonden, werd gewaarborgd door de provinciale adviescommissie.

Nieuw was de *Kei van Utrecht*, de provinciale prijs voor amateurkunst die jaarlijks wordt uitgereikt ter waardering en stimulering van de amateurkunst. De prijs is zeer positief ontvangen zowel door de amateurkunstenaars zelf als de media.

Ambities en doelen 2009-2012

Wij zetten het provinciale beleid op het gebied van de amateurkunst voort en handhaven onze huidige doelstelling: een zo divers en groot mogelijk publiek laten deelnemen aan, en/of te laten genieten van, en/of kennis te laten maken met alle vormen van kwalitatief verantwoorde amateurkunst. Wij richten ons zowel op het verbeteren van randvoorwaarden als op het versterken van de artistieke kwaliteit. De Kei van Utrecht wordt ook de komende jaren uitgereikt en we laten de organisatie bij Zimihc.

We bouwen met Zimihc voort op de positieve lijn uit de voorgaande beleidsperiode. Voor de periode 2009-2012 vragen wij Zimihc met name aandacht te besteden aan professionalisering, zichtbaarheid in de provincie, nieuwe vormen van amateurkunst (jeugd/jongeren en diversiteit) en een goede promotie. Wij vinden de zichtbaarheid in de provincie een punt van aandacht zeker als de organisatie naar het Vorstelijk Complex in Zuilen verhuist.

Daarnaast zien wij voor Zimihc mogelijkheden om op projectbasis en in samenspraak met Kunst Centraal en de Stichting Vrede van Utrecht in te spelen op thema's als cultuur in de buurt, talentontwikkeling e.d.

Het driejaarlijkse internationale festival Europa Cantat vindt in 2009 in Utrecht plaats. Onder het motto 'samen zingen' biedt het festival een zeer breed programma aan zangers, koordirigenten en publiek. Naar verwachting trekt het evenement ruim 3000 deelnemers uit zo'n 40 landen. Europa

Cantat werkt samen met Kunstfactor, Zimihc en andere partners uit het Utrechtse culturele leven. De provincie ondersteunt het evenement en beoogt dat de resultaten ook op de lange termijn een positief effect hebben op de koorzang in de provincie.

In 2009 voeren wij een onderzoek uit naar alternatieve uitvoeringsmogelijkheden voor de subsidieregeling amateurkunst. Uitgangspunt is het vergroten van de toegankelijkheid voor de aanvragers en een vermindering van de uitvoeringslast (deregulering). Een koppeling met het programma cultuurparticipatie en afstemming met gemeentelijk amateurkunstbeleid nemen we hierin mee. Op basis van dit onderzoek nemen wij een besluit of en op welke wijze wij de regeling voortzetten.

#### Resultaten

- inhoudelijke en organisatorische ondersteuning van amateurkunstenaars in alle gemeenten;
- vernieuwde website Zimihc met een beoogd bereik van het virtuele kunsthuis van 80.000 bezoekers per jaar;
- Zimihc is zichtbaar met activiteiten in alle gemeenten;
- uitgevoerde samenwerkingsprojecten vanuit thema's als kunst in de buurt en talentontwikkeling;
- jaarlijkse promotie van de amateurkunst via de uitreiking Kei van Utrecht;
- in 2009 uitgevoerd evaluatieonderzoek en voorstel voor de Regeling amateurkunst.

## 3.2. Cultuureducatie

#### Terugblik 2005-2008

De provincie voert al jaren een actief cultuureducatiebeleid. Het doel van dit beleid is het versterken van de structurele positie van cultuureducatie, dat wil zeggen kunst én erfgoededucatie, in het onderwijs. Kunst Centraal en het Landschap Erfgoed Utrecht ondersteunden met name scholen in het primair onderwijs. Met de rijksregeling Versterking cultuureducatie in het primair onderwijs heeft een meerderheid van de basisscholen in de provincie Utrecht een visie geformuleerd op cultuureducatie, waardoor cultuureducatie verankerd is in het curriculum. Met middelen uit het Actieprogramma Cultuurbereik zijn 20 lokale netwerken voor scholen, instellingen en gemeenten gestart. Daarnaast is via het Actieprogramma cultuurbereik cultuureducatie in het voortgezet onderwijs ondersteund. Landschap Erfgoed Utrecht en Kunst Centraal ontwikkelden een gezamenlijke brochure voor het onderwijs.

#### Ambities en doelen 2009-2012

Centrale doelstelling is en blijft het bevorderen van een sterke en structurele positie van cultuureducatie in het onderwijs. Wij willen dat alle leerlingen in de provincie Utrecht via een doorlopende leerlijn kennis kunnen maken en ervaring kunnen opdoen met cultuur. De vraag van de scholen staat hierbij centraal. Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht zijn uitvoerders van dit beleid. Beide instellingen hebben veel kennis en expertise op het gebied van cultuureducatie, zijn goed bekend bij zowel de scholen als de culturele instellingen en hebben een groot bereik onder scholen en leerlingen. Samen bestrijken de instellingen alle terreinen van cultuur om een breed educatief aanbod neer te zetten<sup>3</sup>.

Daar waar gemeenten of scholen niet voor het aanbod van de provinciale instellingen kiezen, zetten we in op afstemming met andere cultuureducatieve instellingen om zorg te dragen dat alle leerlingen met vergelijkbare culturele bagage de school verlaten. Van Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht verwachten wij dat zij binnen de beschikbare middelen (structurele middelen en projectgelden) het ingezette en succesvol gebleken cultuureducatief beleid in het onderwijs voortzetten.

---

<sup>3</sup> Vertrekpunt voor Kunst Centraal is het kerndoel kunstzinnige oriëntatie binnen het primair onderwijs, Landschap Erfgoed Utrecht richt zich op het kerndoel oriëntatie op jezelf en de wereld. Kunst Centraal opereert meer als adviseur en intermediair, Landschap Erfgoed Utrecht richt zich voornamelijk op productontwikkeling. De instellingen werken op projectniveau samen en communiceren gezamenlijk richting scholen.

In de komende periode willen we via het Actieprogramma cultuurparticipatie de ontwikkeling en vorming van lokale culturele netwerken en lokale cultuurprogramma's voortzetten en bestendigen. Wij gaan ervan uit dat kunstmenu's en cultuurprogramma's in de loop van de periode kunnen samengaan. Dit zal naar verwachting organisatorische winst opleveren. In het verlengde hiervan verwachten wij dat beide instellingen daar waar mogelijk, bijvoorbeeld op het gebied van nascholing, marktgericht werken.

Om de resultaten van onze provinciale inzet te meten, zullen wij een in 2006 uitgevoerd onderzoek naar de verankering van cultuureducatie in het onderwijs, in 2011 herhalen.

Het Actieprogramma Cultuurparticipatie en het programma Vrede van Utrecht bieden mogelijkheden voor Kunst Centraal projecten op pakken, zoals het project Partnership Jeugdtheater. Dit project richt zich op inhoudelijke samenwerking tussen scholen en jeugdtheatergezelschappen.

In 2009 gaan we verkennen hoe cultuureducatie breder ingezet kan worden. Wij denken hierbij zowel aan binnen- en buitenschoolse educatie, aan cultuureducatie voor kinderen en jongeren, maar ook voor volwassenen en senioren. Met de instellingen uit het cultuurconvenant en de Stichting Vrede van Utrecht, maken wij aanvullende afspraken over de cultuureducatieve acties en de samenwerking hierin met Landschap Erfgoed Utrecht en Kunst Centraal.

Tenslotte vragen we Kunst Centraal een verkenning uit te voeren naar een gewenste adviesfunctie op het terrein van de brede scholen. Hierbij gaat het om het helpen formuleren van een visie op cultuureducatie in de brede school vanuit een adviserende en verbindende rol. Nieuwe mogelijkheden als de door het rijk gefinancierde combinatiefuncties worden hierin meegenomen.

#### Resultaten

- via een doorgaande leerlijn maken leerlingen in de provincie Utrecht kennis en doen ervaring op met cultuur;
- vraaggerichte ondersteuning scholen door Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht te meten via monitor klanttevredenheid en onderzoek scholen;
- uitgevoerde samenwerkingsprojecten zoals het project partnership jeugdtheater via Actieprogramma cultuurparticipatie en Vrede van Utrecht;
- zoveel mogelijk instellingen uit het cultuurconvenant en de stichting Vrede van Utrecht hebben eigen visie en acties cultuureducatie en de samenwerking hierin met Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht is vastgelegd in beleidsplannen;
- in 2009 uitgevoerde verkenning en voorstel adviesfunctie Kunst Centraal in de brede school;
- in 2011 uitgevoerd onderzoek naar structurele verankering cultuureducatie in het onderwijs in de provincie Utrecht.

### **3.3. Actieprogramma Cultuurparticipatie**

Terugblik 2005-2008

Rijk, provincies en 30 grote gemeenten voerden gezamenlijk het vierjarige Actieprogramma Cultuurbereik uit, dat via het principe van matching wordt gefinancierd. Naast het provinciale programma hadden Amersfoort en Utrecht ieder een eigen programma.

Meer publiek en meer actieve deelnemers aan kunst en cultuur was de centrale doelstelling van het provinciale Actieprogramma Cultuurbereik 2005-2008. Dit programma bestond uit vijf projecten:

- Cultuurbereik in gemeenten
- Cultuureducatie in het voortgezet onderwijs
- Erfgoed en diversiteit
- Netwerk diversiteit
- Bijzondere projecten

Met het programma zijn succesvolle resultaten behaald. Zo zijn onder meer overeenkomsten met 22 gemeenten gesloten over (te ontwikkelen) lokaal cultuurbeleid en cultuurbereik. Daarnaast zijn diverse projecten gerealiseerd in het voortgezet onderwijs en is het Netwerk CS Utrecht opgericht.

### Ambities en doelen 2009-2012

Rijk, provincie en gemeenten zetten het programmatisch werken in de periode 2009-2012 voort, waarbij het accent verschuift van cultuurbereik naar cultuurparticipatie. Het nieuwe cultuurparticipatiefonds richt zich op de terreinen amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur alsmede op de doelstellingen vernieuwing, diversiteit en verankering.

De provincie gaat gezien het doel van het nieuwe programma en het succes van het actieprogramma cultuurbereik in de voorgaande periode, een aanvraag indienen. De doelstelling dat zoveel mogelijk inwoners van de provincie deelnemen aan cultuur, continueren we en zetten daarbij in op de volgende lijnen:

- het continueren van de opgebouwde samenwerking met de gemeenten in het realiseren van de doelstellingen;
- het verbinden van disciplines en organisaties;
- het ontwikkelen en ondersteunen van culturele netwerken en regionale cultuurmakelaars;
- het openstaan voor bijzondere initiatiefvoorstellen.

In het provinciale programmaplan Actieprogramma Cultuurparticipatie 2009-2012 worden de lijnen verder uitgewerkt in doelstellingen, producten en activiteiten. Hierop vooruitlopend merken we nu al op dat de provincie belang hecht aan de thema's jeugd en diversiteit (festivals). Voor het onderdeel volkscultuur zoeken we aansluiting bij het programma Utrechtse Schatkamer.

Zoals eerder genoemd worden in 2009 ook de mogelijkheden voor een koppeling met de regeling amateurkunst onderzocht.

### Resultaten

- een actieprogramma cultuurparticipatie 2009-2012 met als doel zoveel mogelijk inwoners laten deelnemen aan cultuur;
- samenwerking in het programma met alle gemeenten in de provincie;
- prestatieafspraken met Kunst Centraal, Zimihc en Landschap Erfgoed Utrecht over het bereik van de activiteiten en projecten.

## 4. Erfgoed

De provincie Utrecht kent een grote verscheidenheid aan cultuurhistorische schatten op een klein oppervlak. Wij hebben het dan over het archeologisch bodemarchief, de beschermde stads- en dorpsgezichten en de historische landschapstypen en structuren. De dagelijkse omgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren is door deze rijkdom spannend en aantrekkelijk. Wij vinden het van belang deze kenmerkende cultuuruitingen waar mogelijk te behouden en voor een breed publiek te ontsluiten.

De komende beleidsperiode zetten wij ons in voor meer kwaliteit en samenhang alsmede voor meer kennis en beleving van het cultureel erfgoed. Wij willen het cultureel erfgoed ook beter benutten als inspiratiebron en podium voor cultuur en het publieksbereik van cultureel erfgoed vergroten. Wij geven hiermee concreet uitvoering aan de doelstellingen uit het collegeprogramma dat cultuurhistorische waarden actief benut worden bij de vormgeving van de omgeving, dat geschiedenis beleefbaar wordt en dat de gebruikswaarde van het cultureel erfgoed toeneemt.

Dit doen wij met digitalisering en projecten binnen het programma Utrechtse Schatkamer, met evenementen en community art gerelateerd aan het cultureel erfgoed binnen het programma Vrede van Utrecht, met gerichte ontwikkelingsprojecten binnen het programma Cultuur en Ruimte, door erfgoededucatie in het onderwijs en uiteraard door het uitvoeren van onze wettelijke taken op gebied van archeologie en monumentenzorg.

Onze werkwijze is ontwikkelingsgericht, waarbij naast aandacht voor behoud en restauratie gezocht wordt naar nieuwe functies. Landschap Erfgoed Utrecht is de belangrijkste uitvoerder van provinciaal beleid voor zowel landschap als cultuurhistorie.

### 4.1. Cultuurhistorische hoofdstructuur

Terugblik 2005-2008

De Cultuurhistorische Hoofdstructuur (hierna te noemen CHS) is het samenhangend stelsel van erfgoedstructuren van provinciaal belang. De CHS is verankerd in het provinciale streekplan 2005-2015 en het uitvoeringsprogramma CHS uit 2006. In 2005 verscheen de publicatie *Tastbare Tijd*, waarin de ontwikkelingswensen per regio zijn uitgewerkt.

In de afgelopen beleidsperiode verschoof de provinciale focus van afzonderlijke monumenten naar ruimtelijke samenhangende erfgoedstructuren en erfgoedcomplexen. Uitvoering van het CHS-beleid vond plaats via *integrale gebiedsprojecten*. De aandacht richtte zich op de drie aanwezige verdedigingslijnes. De provincie participeerde in de landelijke projectorganisatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor de Grebbelinie is een gebiedsvisie met een uitvoeringsprogramma opgesteld en is een overeenkomst getekend met de verschillende gebiedspartners. Voor de Limes is het proces gestart om tot een gebiedsvisie te komen. Naast cultuurhistorie hebben ook natuur, landschap en recreatie een belangrijke rol in de programma's.

Voor gebieden met een hoge ruimtelijke dynamiek en waarin erfgoedstructuren onder druk staan is ingezet op *monumentale gebiedsprojecten*. Dit zijn projecten die ruimtelijke historische structuren helpen behouden, versterken, ontwikkelen of bijdragen aan de planvorming. Vooral op de Utrechtse Heuvelrug, de Stichtse Lustwarande en de Limes zijn hiervoor studies verricht en herstelprojecten uitgevoerd. Ook zijn enkele visualisatieprojecten uitgevoerd zoals Kunstproject 'ROMAN' op castellumterrein Fectio, de fortenmaanden en de digitale fietsroute op de Limes.

Ambities en doelen 2009-2012

Met een meer programmatische aanpak van het thema *cultuur en ruimte*, zet de provincie in op integrale en strategische projecten. De uitvoering vindt deels plaats binnen het programma Cultuur en Ruimte en deels via regulier CHS-beleid. De accenten die we de komende periode leggen zijn gericht op:

- Integrale uitvoeringsprojecten voor Nieuwe Hollandse Waterlinie, Grebbelinie en Limes. Van de eerste twee lijnes zijn de programma's geformuleerd. De komende jaren wordt vooral ingezet op de uitvoering van een aantal strategische projecten. Het Rijk en de provincie

hebben hier beiden extra middelen voor beschikbaar gesteld. Voor de Limes neemt de provincie zelf het voortouw in projecten.

- Monumentale gebiedsprojecten. In gebieden waar de komende jaren belangrijke ruimtelijke ingrepen plaatsvinden of de druk op het gebied groot is, zoals de Utrechtse Heuvelrug en het Groene Hart, willen we cultuurhistorie en creativiteit meer benutten bij de vormgeving van het landschap en gebouwen. Dit gaan wij doen door gericht historisch onderzoek, met opdrachten aan ontwerp bureaus om cultuur en historie te integreren in planontwerpen of door het vastleggen en presenteren van transformaties in het Utrechtse landschap.
- Benutten van wettelijke instrumenten. Met de nieuwe wet op de ruimtelijke ordening (Wro) en de wet ILG heeft de provincie een andere rol in de ruimtelijke ontwikkeling gekregen. Met de Wro bemoeien we ons uitsluitend nog op ingrepen van *provinciaal belang* maar bestaat wel de mogelijkheid zelf meer initiatieven te nemen. De invulling hiervan wordt momenteel in de verordening Wro vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's van de Agenda Vitaal Platteland maken we per gebied afspraken over realisatie van cultuurhistorische projecten met middelen van onder meer rijk, provincie en gemeenten.
- Visievorming en kennisontwikkeling. Hoe een ruimtelijke opgave een culturele opgave zou kunnen zijn, wordt zichtbaar gemaakt via strategische verkenningen, met voorbeeldprojecten en activiteiten en inbreng van kennis in projectteams. Met openbare themabijeenkomsten en de website Cultuurhistorische Atlas delen wij deze kennis met partners in de regio waaronder gemeenten en het publiek.

#### Resultaten

- 25 cultuurhistorische projecten in de periode 2009-2012
- provinciale regie op ontwikkeling en uitvoering projectenprogramma Limes
- participatie (adviseren en trekken) in deelprojecten in Grebbelinie, Waterlinie, Hart van de Heuvelrug en Groene Hart

## 4.2. Monumenten en het Parelfonds

### Terugblik 2005-2008

Het erfgoedbeleid van de provincie Utrecht hecht aan behoud van monumenten. In de afgelopen beleidsperiode is het provinciale monumentenkrediet, inclusief de voorfinancieringsregeling voor rijksmonumenten, vervangen door de regeling Erfgoedparels. De regeling maakt de restauratie van grote, spraakmakende monumenten mogelijk. In 2008 zijn voor het eerst uit het hiervoor ingestelde Parelfonds restauraties gesubsidieerd van industriële en religieuze monumenten. De landelijke openingsfestiviteiten van 2008 Jaar van het Religieus erfgoed vonden in Utrecht plaats met financiële steun van de provincie en genoten grote publieke belangstelling. Naast het Parelfonds zijn ook extra middelen beschikbaar gesteld voor de restauratie van Utrechtse molens, de Pyramide van Austerlitz, de ontwikkeling en herbestemming van steenfabriek de Bosscherwaarden en de realisatie van projecten in de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Grebbelinie. Veel van deze projecten worden in 2008 afgerond waarbij nog aandacht vereist blijft voor het beheer en exploitatie van deze monumenten. Het Utrechts Landschap ontving voor het beheer van het erfgoed structureel subsidie van de provincie. De activiteiten van de Monumentenwacht Utrecht en het Restauratie Opleidingsproject zijn succesvol. Het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht is in 2007 gestart. Het steunpunt ondersteunde de kleine gemeenten bij de uitvoering van hun wettelijke taken in het kader van de Monumentenwet.

### Ambities en doelen 2009-2012

Wij gaan door met subsidie van restauratie van de erfgoedparels uit het Parelfonds. In 2009 geven we nogmaals prioriteit aan industrieel en religieus erfgoed. Daarna worden deze categorieën geëvalueerd en eventueel andere categorieën voorgedragen. Wij denken daarbij vooralsnog aan buitenplaatsen, parken, boerderijlinten en infrastructurele werken. Bij afgeronde restauraties waarbij de provincie nauw betrokken is, maken we goede afspraken met betrokken organisaties over beheer, exploitatie en openstelling van deze monumenten. Ook zoeken we in het kader van het programma Cultuur en



Economie naar herinrichting en herbestemming van erfgoedlocaties zoals het Fort bij Maarsseveen en ontwikkeling van producten (als games) om het erfgoed onder aandacht van jong publiek te krijgen. Wij volgen of de instandhoudingssubsidie voor monumenten van het Rijk (BRIM) voldoende is voor de Utrechtse monumenten en zullen ons bij het rijk hard maken voor voldoende financiering. Onze adviesrol kan de komende beleidsperiode wijzigen door decentralisatie van taken. Zo zal de aanwijzing van rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten mogelijk een provinciale taak worden. In vervolg op het reeds ingezette traject van OCW 'Modernisering van de Monumentenzorg', zal het accent nog meer verschuiven van objectgerichte monumentenzorg naar het monument in de omgeving. Onze steun aan de uitvoeringsorganisaties Monumentenwacht en het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht continueren we. Samen met het rijk continueren we de bijdrage aan het Restauratie opleidingsproject (ROP). De storting in het Cultuurfonds Monumenten Utrecht (CMU) loopt eind 2008 af en zullen we niet verlengen. De reden hiervan is dat het fonds voldoende is gevuld.

#### Resultaten

- Restauratie van circa 20 erfgoedparels
- Afronding lopende restauraties Bosscherwaarden, Pyramide van Austerlitz, 22 Utrechtse Molens inclusief plan voor duurzaam beheer, exploitatie en publieksopenstelling
- 5 erfgoedlocaties opengesteld voor en gepromoot naar het publiek in het kader van programma cultuur en economie
- Uitgewerkte werkafspraken met het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht, Utrechts Landschap, Monumentenwacht, en Restauratieopleidingsproject over te leveren diensten en prestaties.

### 4.3. Archeologie

#### Terugblik 2005-2008

Met de inwerkingtreding van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) per 1 september 2007 is de rol van de provincie op het gebied van archeologische monumentenzorg veranderd. Het nieuwe provinciaal beleidskader is door Provinciale Staten vastgesteld in 2007. De provincie heeft wettelijk de taak gekregen een depot voor bodemvondsten in stand te houden. Dit depot is na ingrijpende renovatie in 2008 voldoende toegerust op het beheer van de archeologische bodemvondsten. De gemeenten hebben als nieuwe wettelijke taak gekregen om bij hun ruimtelijke plannen rekening te houden met bekende en verwachte archeologische waarden. De gemeente is ervoor verantwoordelijk dat het noodzakelijke archeologisch onderzoek tijdig en adequaat wordt uitgevoerd. Om vooral kleinere gemeenten te steunen in deze nieuwe taak, verleende de provincie steun via het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht. Ook maakten gemeenten gebruik van de tijdelijke subsidiemogelijkheden om archeologische verwachtingskaarten op te stellen.

Voor de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening is een provinciaal beoordelingskader geformuleerd. Bij initiatieven van de provincie of waar de provincie de vergunning verleent, biedt dit een helder kader voor het provinciaal belang bij archeologisch onderzoek. Wij streven actief naar behoud van archeologische waarden en willen deze waarden benutten als inspiratiebron voor de ruimtelijke inrichting. De resultaten van het archeologisch onderzoek zijn gedeeld met een breed publiek via de Archeologische Kroniek. In dit licht is ook de ondersteuning van amateurarcheologen van belang.

#### Ambities en doelen 2009-2012

Tot 2012 ligt prioriteit bij de implementatie van de Wet op de archeologische monumentenzorg volgens het vastgestelde beleidskader uit 2007. Dit betekent het voortzetten van de ondersteuning van gemeenten in het ontwikkelen van archeologische verwachtingskaarten, de ondersteuning van gemeenten door het Steunpunt, de zorg voor het provinciaal depot en de toetsing van ruimtelijke ingrepen volgens het hiertoe ontwikkelde kader in de verordening Wro. De provincie heeft ook een taak bij de aanwijzing van archeologische attentiegebieden en gemeentelijke depots.

Naast genoemde taken willen we vooral de archeologische waarden zichtbaar en beleefbaar maken. Voor de Romeinse Limes zetten we intensiever in op het beleefbaar maken van de drie Utrechtse Castella (Fectio, Hoge Woerd en Domplein) en verder onderzoek naar het oorspronkelijke tracé. Ook

bezien we hoe we de samenwerking met Limespartners buiten de provincie kunnen versterken. Daarnaast ondersteunen we initiatieven in gebiedsgerichte programma's (Agenda Vitaal Platteland) en projecten (Hart van de Heuvelrug). Via het programma Utrechtse Schatkamer en met inzet van Landschap Erfgoed Utrecht willen we archeologie bij een breed publiek bekend maken. Voor de vondsten uit het depot voeren we een actief uitleningsbeleid.

De provincie investeert veel in de restauratie van (archeologische) monumenten en terreinen. Een aandachtspunt is het beheer en behoud van deze monumenten en terreinen op de lange termijn. In 2009 gaan we in samenspraak met het RACM en vanuit een brede provinciale invalshoek de mogelijkheid verkennen van het verbeteren van beheer, bijvoorbeeld door het ondersteunen van terrein- c.q. monumenteneigenaren. In de verkenning brengen we in beeld waar precies knelpunten liggen en wat nodig is om deze knelpunten op te lossen.

Tenslotte richten we een nieuwe informatievoorziening in als opvolger van de Archeologische Kroniek. Deze nieuwe voorziening moet diverse doelgroepen gaan bedienen.

#### Resultaten

- twejaarlijks uitvoeringsprogramma archeologie op basis van beleidskader uit 2007
- gemeenten hebben archeologische potenties zichtbaar gemaakt in archeologische verwachtingskaarten
- actieve vondstuitleen provinciaal archeologisch depot
- programma publieks- en scholingsactiviteiten door Landschap Erfgoed Utrecht
- 3-6 visualisatieprojecten Romeinse Limes
- 12 visualisatieprojecten in het kader van Agenda Vitaal Platteland
- in 2009 uitgevoerde verkenning naar de mogelijkheden voor het ondersteunen van terrein- c.q. monumenteneigenaren
- adequate informatievoorziening archeologie

## 4.4. Musea en archieven

### Terugblik 2005-2008

In de afgelopen jaren werkten wij aan verdere kwaliteitsverbetering en modernisering van de Utrechtse musea. Het meest in het oog springend is het programma *van Collectie naar Connectie*. Onder deze noemer hebben provincie, musea en een aantal gemeenten een sterke impuls geleverd aan de inhoudelijke ontwikkeling van musea. Het beleid leidde tot acht convenanten met gemeenten. Daarnaast verzorgde Landschap Erfgoed Utrecht de professionele ondersteuning van het veld en de gemeenten.

Wij hebben twee kasteelmusea, Slot Zuylen en Kasteel Amerongen, ondersteund met exploitatiesubsidies. Slot Zuylen heeft het thema *van Collectie naar Connectie* vertaald in het eigen beleid. Kasteel Amerongen wordt tot en met 2010 grootschalig gerestaureerd, met steun van de provincie voor de restauratie van het interieur. Tot slot organiseerde de provincie twee keer per jaar het Gratis Rondje Musea in Utrecht. Aan dit initiatief werken bijna alle Utrechtse musea mee. Het rondje wordt eind 2008 geëvalueerd.

Het meest tastbare succes van het provinciale beleid gericht op archiefzorg van de gemeenten en waterschappen is de vorming van vijf regionale historische centra (RHC's). Met deze geïntegreerde publieksgerichte regionale archiefdiensten zijn de collecties beter geborgd en voor het publiek ontsloten. Veel overheids- en particuliere archieven zijn met projectsubsidies van de provincies gerestaureerd, gedigitaliseerd en beschikbaar gesteld via de provinciale archievenwebsite van de gezamenlijke archiefdiensten, [www.utrechtsarchiefnet.nl](http://www.utrechtsarchiefnet.nl). Het Utrechts Provinciaal Filmarchief is tot stand gekomen met hulp van het Utrechts Archief en steun van de provincie, waarmee een start is gemaakt met het behoud van dit unieke, maar fragiele historische materiaal.

### Ambities en doelen 2009-2012

Het museumbeleid staat ook in de nieuwe beleidsperiode in het teken van het museale thema *van Collectie naar Connectie*. Dit betekent aandacht voor professionalisering en inhoudelijke vernieuwing van musea, gericht op het leggen van verbindingen tussen voorwerp en verhaal en verbindingen met

publieksgroepen, strategische partners en andere collecties. Musea en gemeenten worden hiermee gestimuleerd maatschappelijke ontwikkelingen te vertalen in eigen beleid én acties. De afspraken met gemeenten leggen we vast en ondersteunen we met procesgeld. In de periode 2009-2102 brengen wij de lopende projecten tot een goed einde en streven wij er naar om met minstens twee andere gemeenten tot afspraken te komen. Landschap Erfgoed Utrecht ontwikkelt parallel hieraan een samenhangend pakket activiteiten om de thematiek van *van Collectie naar Connectie* breed te verankeren in het museale veld.

Het programma Utrechtse Schatkamer biedt musea en archieven de mogelijkheid extra werk te maken van publieksbereik. De mogelijkheden van de website [www.collectieutrecht.nl](http://www.collectieutrecht.nl) nemen we binnen het programma mee. Het programma maakt ook diepte investeringen als vervolg op de projecten van *Collectie naar Connectie* mogelijk. Op basis van de evaluatie over het bereik en de effecten van het project *Gratis rondje musea*, nemen we een besluit over de mogelijke voortzetting van het project. Voor de twee kasteelmusea stimuleren we in overleg met de besturen een moderne profilering en een robuuste en duurzame directievoering en exploitatie. Met het oog hierop willen wij de exploitatiesubsidie voor Slot Zuylen verhogen, zodat een volwaardige functie van directeur/slotvoogd mogelijk wordt. Voor de restauratie van het gebouw van Kasteel Amerongen beraden we ons op de financiële situatie rondom de Kanjersubsidie van het rijk, waarvoor een grote eigen bijdrage vereist is.

We streven naar voortzetting en intensivering van ons huidige archievenbeleid. De komende periode staat in het teken van het verder afronden van de vorming van regionaal historische centra. Een sluitend net van regionale historische centra, mogelijk gecombineerd met historische informatiepunten, in 2012 is en blijft ons streven. Naast en in samenhang met deze RHC-vorming zullen wij ons de komende tijd ook bezighouden met de consequenties van het rijksvoornemen om de verantwoordelijkheid voor Het Utrechts Archief als rijksarchief van het rijk naar de provincie over te dragen.

Om de archieven verder te behoeden tegen bedreigingen als schimmel, verzuring en inktvraat, blijven we restauratie, microverfilming en digitalisering van overheids- en particuliere archieven ondersteunen.

In lijn met het collegeprogramma willen wij nog beter inspelen op de publieke belangstelling voor geschiedenis en erfgoed, door de toegang tot de historische bronnen te verbeteren. De komende periode zullen wij via het programma Utrechtse Schatkamer extra inzetten op digitalisering en ontsluiting van historische bronnen via internet. Naast het ondersteunen van nieuwe provinciebrede en afzonderlijke digitaliseringsprojecten, achten wij het verder uitbouwen van de bestaande provinciale archievenwebsite en het erfgoedportal hierbij van groot belang. De kadastrale atlas, een reeds eerder gestart provinciebreed project, zal digitaal beschikbaar komen.

Met het stimuleren van deze digitalisering willen wij bereiken dat vooral ook de kleinere archiefinstellingen flinke stappen kunnen maken, zodat een groot deel van alle historische bronnen in de gehele provincie sneller en makkelijker toegankelijk wordt voor een groot publiek. In het kader van de Utrechtse schatkamer blijven we de komende periode het Utrechts Provinciaal Filmarchief ondersteunen.

## Resultaten

- Vernieuwing van vijf musea in het kader van *Collectie naar Connectie*
- Twee kasteelmusea met sterk inhoudelijk profiel en verantwoorde exploitatie en organisatie
- Evaluatie en voorstel inzet middelen *Gratis rondje musea*.
- Sluitend net van regionale historische centra
- Ontsluiting en verbeterde toegankelijkheid van Provinciaal Filmarchief, provinciale archievenwebsite en kadastrale atlas;
- Vastgelegde afspraken met het rijk over de decentralisatie van het Utrechts Archief

## 5. Kunsten

Kunst is een belangrijke bouwsteen in de samenleving. Naast economische betekenis, hebben de kunsten een positieve uitwerking op de identiteit, creativiteit, het welzijn en het ver- en inbeeldingsvermogen. Kortom kunst is van invloed op de persoonlijke groei van de individuele burger en van de maatschappij als geheel. Wij vinden het belangrijk dat er voldoende ruimte is voor deze waardevolle bijdrage van kunst aan de maatschappij. Vanuit dit perspectief voelen wij ons als provinciale overheid (mede-) verantwoordelijk voor de ondersteuning van de kunsten.

Beeldende kunst, podiumkunst en film zijn binnen de kunsten belangrijke disciplines. Wij willen deze sectoren in de periode 2009-2012 daarom financieel blijven ondersteunen. Zo wordt het culturele klimaat in de provincie verbeterd en laten wij onze erkenning blijken voor de kunsten als belangrijke schakel in de maatschappij.

Een gezonde, ambitieuze en initiatiefrijke kunstensector, is ook van wezenlijk belang voor het slagen van onze ambities met betrekking tot de Vrede van Utrecht en Culturele Hoofdstad.

### 5.1. Podiumkunst

Terugblik 2005-2008

Het provinciale beleid richtte zich op het laten kennis maken met kwalitatief goede en verscheiden voorstellingen, uitvoeringen, evenementen op het gebied van podiumkunsten. Via het convenant Midden-Nederland subsidieerden wij samen met het Rijk en de gemeente Utrecht en Amersfoort podiumkunstinstellingen met een regionale en landelijke uitstraling. Hiermee droegen wij bij aan de realisatie van een gezond cultureel klimaat. De Utrechtse instellingen worden als ambitieus en initiatiefrijk bestempeld en hebben nationaal en zelfs internationaal een goede reputatie op kunnen bouwen.

Met als doel een goede spreiding van het podiumkunstaanbod over de hele provincie verleenden wij via het Ondersteuningsbudget theaters programmeringssubsidies aan kleine en middelgrote Utrechtse podia. Om de vernieuwing van het aanbod te stimuleren verleenden wij eenmalige projectsubsidies voor de ontwikkeling van voorstellingen, uitvoeringen, festivals e.d.

Ambities en doelen 2009-2012

Wij handhaven onze provinciale doelstelling op het gebied van de podiumkunsten: een zo divers en zo groot mogelijk deel van de bevolking laten kennis maken met kwalitatief goede en verscheiden voorstellingen, uitvoeringen, evenementen e.d. op het gebied van (jeugd)theater, dans, muziek en film, die in een gezond cultureel klimaat worden geproduceerd. Naast de zorg voor een kwalitatief verantwoord en gespreid aanbod, richten wij ons op het samenbrengen van vraag en aanbod. Wij leggen binnen de podiumkunstsector ook extra accent op talentontwikkeling en innovatie om daarmee bij te dragen aan de realisatie van onze ambities in het kader van de Vrede van Utrecht / Culturele Hoofdstad.

Met het rijk en de gemeenten Utrecht en Amersfoort zetten wij ons gezamenlijk in voor een sterke podiumkunstsector. De afspraken hierover worden vastgelegd in het cultuurconvenant Midden-Nederland en het Arrangement Amersfoort en richten zich op ondersteuning van de basisinfrastructuur en veelbelovende (nieuwe) instellingen. Wij hebben de provinciale basisinfrastructuur benoemd, dit zijn de functies waarvan wij vinden dat ze een voorwaarde zijn voor een gezond cultureel klimaat. De in de basisinfrastructuur opgenomen instellingen vormen de stevige basis van de podiumkunstsector in de provincie, inclusief de instellingen die kenmerkend zijn voor Utrecht. Een uitspraak over de kwaliteit en de ambitie van de instellingen die onderdeel gaan uitmaken van het convenant is gedaan door de commissie Staal<sup>4</sup> en de Raad voor Cultuur.

Met het oog op de viering van de Vrede van Utrecht en de ambitie Utrecht Culturele Hoofdstad volgen wij de lijn van de commissie om ons meer te profileren met jeugdtheater, oude en nieuwe muziek en

---

<sup>4</sup> Commissie Staal, De kunst te durven kiezen, mei 2008

nieuwe media. Dit doen wij door het verlenen van een (extra) financiële impuls voor instellingen uit dit segment via de convenantsafspraken. Bij de toekenning / afwijzing van instellingssubsidies volgen wij in principe het advies van de Commissie Staal.

Gelet op de gewaardeerde samenwerking tussen de diverse kleine Utrechtse gezelschappen, het Utrechts Model genoemd, vinden wij samenwerking tussen bestaande gezelschappen en een goede afstemming tussen gemeente en provincie in de realisatie van het nieuwe regiogezelschap van groot belang.

Binnen de basisinfrastructuur subsidiëren wij onder meer een aantal toonaangevende festivals in diverse disciplines. Wij zijn gestart met een regeling interculturele festivals met als doel bij te dragen aan de organisatie van regionale / landelijke multi- en interculturele festivals. De festivals dragen ook bij aan de realisatie van onze doelen op het gebied van cultuurparticipatie en het provinciaal evenementenbeleid.

Om ruimte te bieden aan talent en innovatie stellen wij, naast eenmalige projectsubsidies via de Regeling podiumkunst, projectsubsidies ter beschikking aan talentvolle makers en innovatieve projecten en maken hierover afspraken via het convenant.

Ter bevordering van de participatie en het publieksbereik brengen we enerzijds het aanbod dichterbij naar het publiek en zetten wij anderzijds in het op het creëren van nieuw publiek. Dit doen wij via een ondersteuningsregeling theaters en via cultuureducatie. De ondersteuningsregeling biedt podia de mogelijkheid interessant aanbod te programmeren en te promoten. Deze regeling willen we een nieuwe invulling geven. Wij gaan daarbij ook ruimte creëren voor jeugdtheatervoorstellingen in de schoolvakanties. Belangrijk doel is provinciale spreiding van kwalitatief goed jeugdtheater inclusief marketing. Bijkomend positief effect is de samenwerking tussen grotere en kleinere podia en daardoor een toename in de professionaliteit van de kleinere podia.

Ook willen we sturen op participatie en het verbinden van vraag en aanbod via het programma Vrede van Utrecht. De podiumkunstinstituten (makers en producenten) spelen immers een belangrijke rol in de realisatie van de doelstellingen van de Vrede van Utrecht / Culturele Hoofdstad 2018. Naast de aandacht voor het versterken van de fysieke infrastructuur moet er dan ook voldoende ruimte (inhoudelijk en financieel) zijn voor artistiek en cultureel ondernemerschap van de instellingen. Ook op de lange termijn.

Tenslotte stimuleren wij via cultuureducatieve programma's de belangstelling voor podiumkunsten bij een breed publiek. De uitwerking hiervan is te vinden in het hoofdstuk cultuurparticipatie.

## Resultaten

- Via het convenant ondersteunde instellingen in de provinciale basisinfrastructuur en nieuwe veelbelovende instellingen;
- Verleende incidentele subsidies voor voorstellingen, uitvoeringen, festivals e.d.;
- Ondersteunde talentvolle theatermakers c.q. innovatieve projecten;
- Ondersteuning theaters voor kwetsbare en jeugdtheater voorstellingen;
- Nieuw regiogezelschap dat aansluiting vindt binnen de bestaande infrastructuur
- Duurzaam versterkt artistiek en cultureel ondernemerschap van de instellingen in het cultuurconvenant
- Minimaal drie ondersteunde multi- interculturele festivals met een regionale en zo mogelijk landelijke uitstraling.

## 5.2. Beeldende kunst en vormgeving

Terugblik 2005-2008

Het provinciale beeldende kunstbeleid richtte zich op het bevorderen van samenwerking, het professionaliseren van de bedrijfsvoering en het vergroten van het publieksbereik. De provincie sloot hiervoor convenanten af met de gemeenten Amersfoort, Nieuwegein, Veenendaal en Zeist. Het CBK en het Grafisch Atelier Utrecht fuseerden in 2007 tot het expertisecentrum voor beeldende kunst en

vormgeving. Naast de ondersteuning van individuele kunstenaars, verzorgde het centrum de opdrachtbegeleiding van kunst in de openbare ruimte en zette actief in op provinciale netwerkvorming. Via opdrachtenbeleid kunst in de openbare ruimte / culturele planologie zijn interdisciplinaire projecten ondersteund, zoals de herinrichting Amersfoortseweg (zichtbaar maken oude verloop van de weg en de historische betekenis), Lang leve het landhek (ontwerp van een nieuw landhek voor boeren in de Vechtstreek) en Roman (zichtbaar maken van de Limes via beeldende kunst).

#### Ambities en doelen 2009-2012

Eind 2007 besloot het rijk de geldstroom beeldende kunst niet langer via de provincies uit te zetten, maar rechtstreeks te verlenen aan 36 middelgrote gemeenten en presentatieinstellingen. De verandering van de geldstroom leidt tot een wijziging in het provinciale beeldende kunstbeleid. Het CBK Utrecht blijft voor ons ook de komende periode een belangrijke provinciale functie vervullen voor het professionaliseren en ondersteunen van de sector beeldende kunst. Het wegvallen van de rijksbijdrage heeft gevolgen voor de exploitatie van het CBK en heeft een nadelig effect op het in gang gezette proces van professionalisering van het CBK. Vanuit dit perspectief compenseren wij voor een periode van twee jaar de rijksbijdrage. In die twee jaar verwachten wij van het CBK een actieve inzet op het werven van derde geldstromen. Op basis van een zorgvuldige evaluatie zullen wij eind 2010 een beslissing nemen over financiering in het vervolg van de beleidsperiode. Met het wegvallen van de rijksbijdrage vervalt onze bijdrage aan de Stichting Basis Actuele Kunst.

Wij verwachten van de gemeente Amersfoort en Utrecht een actieve inzet waar het de regionale uitstraling van de beeldende kunstvoorzieningen (waaronder het CBK en het BAK) betreft.

De gemeentelijke convenanten op het gebied van de beeldende kunst worden met het wegvallen van de rijksbijdrage niet verlengd. In overleg met de betrokken gemeenten zullen wij verkennen of er wellicht andere mogelijkheden zijn om succesvolle projecten voort te zetten.

Via gebiedsgerichte projecten als Agenda Vitaal Platteland, Limes, Nieuw Hollandse Waterlinie en Grebbelinie zetten wij in op het versterken van de culturele planologie, dat wil zeggen op het verbinden van kunst, erfgoed en ruimtelijke ordening gericht op het versterken van de kwaliteit van het vorm te geven landschap. Wij maken hierbij gebruik van beschikbare programmasubsidies en zien voor het CBK een actieve rol in de uitvoering. De uitwerking van dit beleid pakken we op als onderdeel van het uitvoeringsprogramma Cultuur en Ruimte.

De provinciale kunstuitleen vinden wij van belang als laagdrempelige manier om kunst bij een breed publiek onder de aandacht te brengen. De koppeling met bibliotheken is hierin essentieel.

De provinciale inzet voor collectievorming willen wij beëindigen. Wij zullen hierover nadere afspraken maken met de kunstuitleen en voor de provinciale tekeningencollectie met het Centraal Museum.

#### Resultaten

- CBK als het provinciale expertisecentrum voor kunstenaars, publiek en aanjager culturele planologie;
- Uitvoeren van projecten culturele planologie via gebiedsgerichte uitvoering via het programma Cultuur en Ruimte;
- laagdrempelige toegangen tot de kunstuitleen in bibliotheken en op de doelgroep afgestemde marketing en publiciteit;
- In 2010 uitgevoerde evaluatie naar de marktpositie van het CBK.

## 6. Media

Een onafhankelijke, hoogwaardige, voor iedereen toegankelijke informatievoorziening is voor onze kennissamenleving van groot belang. De regionale omroep heeft een belangrijke taak in het bieden van informatieve, educatieve en culturele programma's voor een breed publiek. Naast programma's worden steeds meer de mogelijkheden van nieuwe media benut. Het bibliotheekwerk heeft een wezenlijke taak in het tegengaan van de 'digitale tweedeling' in de maatschappij. Deze is niet alleen gelegen in de 'klassieke' taak van het ontsluiten en toegang bieden tot (betrouwbare) informatie, maar ook in het begeleiden, ondersteunen en faciliteren van burgers in het ontwikkelen van de vaardigheden die nodig zijn om de weg te kunnen vinden in de informatiemaatschappij. Steeds meer mensen hebben behoefte aan objectieve en betrouwbare informatie op de meest uiteenlopende gebieden: cultuur, gezondheid, werk, inkomen, verder leren. De bibliotheek kan hierin een instrument zijn voor selectie en kwaliteit.

De provincie heeft een eigen rol met name waar het gaat om de regionale omroep en het bibliotheekstelsel. De komende periode pakken wij onze stimulerende rol als regisseur van het proces van bibliotheekvernieuwing verder op. Ten aanzien van de regionale omroep richten wij ons als financier op een financiële gezonde situatie en verantwoord publieksbereik.

De provinciale aandacht voor maatschappelijke thema's als armoedebeleid en laaggeletterdheid pakken we op via de sociale agenda.

### 6.1. Bibliotheken

Terugblik 2005-2008

Door elkaar steeds sneller opvolgende ontwikkelingen op technologisch, sociaal-maatschappelijk en economisch terrein verandert de rol van de bibliotheek opzienbarend. Mede op grond van de genoemde ontwikkelingen is in 2002 landelijk een proces van bibliotheekvernieuwing gestart, met een duidelijke regierol voor de provincie. Dit heeft geleid tot een ingrijpende omvorming van het bibliotheekbestel.

In de periode 2005-2008 is vanuit de provincie veel geïnvesteerd in de realisatie van regiobibliotheken. Op dit moment telt de provincie Utrecht zeven regiobibliotheken. De Provinciale Bibliotheek Centrale Utrecht is omgevormd naar een facilitaire organisatie, Bibliotheek Service Centrum (BiSC) en er is vanuit de provincie gestuurd op een provinciaal netwerk van bibliotheken, de Stichting Samenwerkende Utrechtse Bibliotheken (SUB). Inhoudelijke resultaten zijn geboekt op het vlak van centraal collectioneren, het introduceren van een provinciale bibliotheekpas, het intensiveren van het leenverkeer en de invoering van een centraal ICT systeem (BICAT).

Met bibliotheekvernieuwingsgelden en middelen uit het Actieprogramma cultuurbereik is het project Cultuurnetwerk Utrecht gestart. Het project richt zich op het verzamelen, bundelen en ontsluiten van culturele informatie en activiteiten, die via een provinciale portal en fysieke informatiepunten zijn te raadplegen. De uitvoering van het project ligt bij de gezamenlijke bibliotheken.

Ambities en doelen 2009-2012

De komende jaren zal, in ieder geval met inzet van de beschikbare provinciale middelen, onze aandacht verder uitgaan naar de versterking van de bibliotheeksector, gemeentelijk opdrachtgeverschap en (inter)provinciale uitwisseling en samenwerking. Daarnaast richten we ons, tegen de achtergrond van de landelijke ontwikkelingen, op de verdere opbouw van de SUB. Vanuit de sector zelf (Vereniging Openbare Bibliotheken) wordt geïnvesteerd op thema's als collectiebeleid, personeelsbeleid, certificering, kwaliteit van dienstverlening, cultureel ondernemerschap en marketing en promotie.

Het landelijk bibliotheekbeleid is nog volop in ontwikkeling. Het Sociaal Cultureel Planbureau heeft het proces van bibliotheekvernieuwing geëvalueerd en de Raad voor Cultuur heeft advies voor de

nieuwe periode uitgebracht. Het rijk neemt medio 2008 een besluit op welke wijze het bibliotheekvernieuwingsproces wordt voorgezet en hoe de beschikbare middelen worden verdeeld. Hierdoor is op dit moment nog onvoldoende duidelijkheid of de provincie een rol krijgt bij de verdeling van de landelijke vernieuwingsgelden 2009-2012.

Op basis van het nieuwe rijksbeleid en op basis van de uitkomsten van lopend provinciaal onderzoek naar de inhoudelijke, organisatorische en juridische status van de provinciale bibliotheeksector en het gemeentelijk bibliotheekbeleid, scherpen wij het provinciaal bibliotheekbeleid aan.

Begin 2009 evalueren wij in samenspraak met de bibliotheken en betrokken gemeenten het project cultuurnetwerk Utrecht. Aandachtspunt is de rol van de cultuurmakelaars, de relatie met andere portals (Uitbureau Utrechts Bureau voor Toerisme) en de financiering.

#### Resultaten

- in 2009 uitgevoerde evaluatie en advies project cultuurnetwerk Utrecht
- voortzetting provinciaal bibliotheekbeleid en mogelijke uitbreiding op basis van besluitvorming rijk.

## 6.2. Cultuurhuizen

#### Terugblik 2005-2008

In 2003 startte de provincie Utrecht het project cultuurhuizen als onderdeel van de Agenda 2010 en in aansluiting op het landelijke proces van bibliotheekvernieuwing. Bibliotheken werden omgevormd tot multifunctionele, laagdrempelige, lokale trefpunten. Op deze manier werd bijgedragen aan het instandhouden van het voorzieningenniveau en leefklimaat van kleine kernen.

Aan twintig gemeenten is in de periode 2003- 2007 procesbegeleiding geboden bij het realiseren van een cultuurhuis. Zeventien gemeenten ontvingen een investeringssubsidie. De eerste drie cultuurhuizen zijn geopend in Doorn, Woerden en Leersum.

In het collegeprogramma is prioriteit gegeven aan en zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de realisatie van cultuurhuizen. Op basis van de vraag vanuit de gemeenten is in maart 2008 een nieuwe regeling cultuurhuizen bekrachtigd.

#### Ambities en doelen 2009-2012

De regeling cultuurhuizen loopt tot en met 2009. Er zijn enkele wijzigingen ten aanzien van het beleid van voorgaande jaren: ook kleinere initiatieven komen in aanmerking voor de regeling en een bibliotheek*voorziening* is vereist en niet persé een bibliotheek*vestiging*. De provincie verleent subsidie voor procesbegeleiding en investeringen.

In de cultuurhuizen kan men cultuur, kennis en informatie opdoen en elkaar ontmoeten. Op deze wijze dragen cultuurhuizen bij aan de leefbaarheid van steden, dorpen en wijken van de provincie Utrecht.

Instellingen die participant zijn van een cultuurhuis worden geprikkeld om een vernieuwende, gezamenlijke programmering aan te gaan met andere instellingen

De cultuurhuizen bieden de mogelijkheid om verbindingen te leggen met het provinciale beleid in de volle breedte (bibliotheekbeleid en cultuurparticipatie) en uiteraard de programma's Vrede van Utrecht en Utrechtse Schatkamers.

#### Resultaten

- 10 gerealiseerde cultuurhuizen met een samenhangende programmering

## 6.3. Omroep

#### Terugblik 2005-2008



De middelen die jaarlijks door OCW via de provincie aan de regionale omroep ter beschikking werden gesteld zijn per 2006 gedecentraliseerd naar de provincie. Inhoudelijk ligt de verantwoordelijkheid voor de omroep nog altijd bij het Commissariaat van de Media. De rol van de provincie richtte zich op het toezicht op de financiën en aspecten als de samenstelling van het programma bepalend orgaan en de zendtijdmachtiging. Daarnaast was er aandacht voor het bereik<sup>5</sup>. Tenslotte zijn afspraken gemaakt tussen provincie en RTV Utrecht over een adequate beleidscyclus.

#### Ambities en doelen 2009-2012

We zien toe op een blijvende gezonde financiële situatie bij RTV Utrecht en stimuleren een kwalitatieve invulling en versterking van het onafhankelijk functioneren van het programma bepalend orgaan. Verder houden wij toezicht op het verantwoord bereik van de omroep onder een divers publiek. We kijken hierbij ook naar de mogelijkheden die de nieuwe media hierin bieden. In aansluiting op landelijke ontwikkelingen, zoals de wens van OCW voor meer aansluiting tussen kunsten, erfgoed, onderwijs en omroep, willen wij dat de relatie tussen cultuur en media wordt versterkt. In dit kader vragen wij RTV Utrecht en de Samenwerkende Utrechtse Bibliotheken samen met de Stichting Vrede van Utrecht en de instellingen uit het cultuurconvenant, de mogelijkheden voor het duurzaam versterken van de relatie cultuur en media te benoemen. Juist in de periode 2009-2012 is het van belang om zorg te dragen voor een goede samenwerking tussen cultuur en media en tussen media onderling om gezamenlijke ambities te realiseren.

#### Resultaten

- inzichtelijke verantwoording over de besteding van de subsidies;
- sturing op kwalitatieve en onafhankelijke invulling van het programma bepalend orgaan;
- toezicht op de inspanningsverplichting van RTV Utrecht op een verantwoord bereik via radio, tv en internet;
- gerealiseerde strategische alliantie cultuur en media.

---

<sup>5</sup> In de afgelopen periode heeft RTV Utrecht de volgende resultaten behaald: dag en week bereik TV is gestegen van 14,7 % en 43,1% naar 17,5 % en 45%; marktaandeel Radio is gestegen van 5,3 % naar 6,1%; gebruik internet: Unieuws is gestegen van 1000 bloggers naar 1900; het aantal bezoekers website steeg van ruim 800.000 naar een kleine 1,5 miljoen.

## 7. Rollen en verantwoordelijkheden

De rollen van de provincie op het gebied van cultuur zijn uiteenlopend. De provincie geeft uitvoering aan wettelijke taken, gedelegeerde taken en toegeschreven taken. In de hoofdstukken 3 tot en met 6 hebben wij per beleidsterrein onze taken benoemd.

Op het gebied van cultuur willen wij juist ook een belangrijke rol innemen als inspirator die zichtbaar is in de samenleving. Vanuit een projectmatige invalshoek en een integrale aanpak werken wij aan een aantal verbindende programma's. De doelstellingen van de programma's Vrede van Utrecht / Culturele Hoofdstad 2018, Utrechtse Schatkamer, Cultuur en Economie en Cultuur en Ruimte zijn opgenomen in hoofdstuk 2.

In de uitvoering van ons beleid zoeken wij actief de samenwerking op met onze partners, waaronder gemeenten en instellingen.

### 7.1. Samenwerking andere overheden

Ambitie en doelen 2009-2012

Wij vinden een goede samenwerking met de Utrechtse gemeenten belangrijk. In de periode 2005-2008 heeft dit geleid tot succesvolle projecten op het gebied van bibliotheekvernieuwing, cultuurbereik, cultuureducatie en cultureel erfgoed. Voorbeelden hiervan zijn de convenanten in het kader van het Actieprogramma cultuurbereik en het museale programma *van Collectie naar Connectie* alsmede de provinciale input voor erfgoednota's en erfgoedprojecten zoals de Grebbelinie.

Ook in de komende periode hebben provincie en gemeenten er belang bij op het gebied van cultuur samen op trekken. De gemeenten geven aan met name een rol te zien weggelegd voor de provincie op het gebied van regionale afstemming en de vernieuwing en innovatie van beleid. Speerpunt van de provincie de komende periode is dan ook het stimuleren van ontmoeting en uitwisseling, het aanjagen van nieuwe ontwikkelingen en het in nauwe samenwerking met de gemeenten stimuleren van het gemeentelijk cultuurbeleid. Om het gevaar van versnippering te voorkomen zoeken wij meer nog dan voorheen naar cultuurbrede afspraken, overleg op maat en een goede samenhang met de provinciale Samenwerkingsagenda.

Als landsdeel midden (de provincies Flevoland en Utrecht en de gemeenten Almere, Amersfoort en Utrecht) sluiten wij, net als in de voorgaande cultuurnota periode, een convenant af met het ministerie van OCW. In het convenant zijn voor de periode 2009-2012 onze gezamenlijke beleidsintenties opgenomen en zijn afspraken geborgd over de financiering van culturele instellingen. OCW, IPO en VNG hebben afgesproken het instrument van het landsdelige cultuurconvenant in de lopende periode te evalueren en tot aanbevelingen te komen voor de toekomst.

Amersfoort en Utrecht nemen in de provincie vanwege de omvang en de aanwezige culturele infrastructuur een aparte positie in. De afspraken met deze twee gemeente lopen via het cultuurconvenant Midden-Nederland en het Arrangement Amersfoort.

Resultaten

- gerealiseerde kennisuitwisseling en ontmoeting op provinciaal dan wel regionaal niveau;
- vastgelegde en uitgevoerde samenwerkingsafspraken cultuur met gemeenten;
- uitgevoerde afspraken convenant landsdeel midden.

### 7.2. Subsidierelatie

Ambities en doelen 2009-2012

Om het probleemoplossend vermogen in de samenleving te versterken zoeken overheid en maatschappelijke organisaties naar mogelijkheden om hun bestuurlijke relatie anders vorm te geven. In plaats van de subsidiecyclus komt de beleidscyclus centraler te staan, waarbij overheden instellingen ruimte geven om maatschappelijk te ondernemen. De overheid richt zich hierbij vooral op de 'wat' vraag en laat het 'hoe' over aan de instelling. De overheid formuleert de doelstellingen en de beoogde maatschappelijke effecten en geeft daarbij de burgers/afnemers een belangrijke verantwoordelijkheid voor het beoordelen van de feitelijke resultaten. Dit is het praktiseren van horizontale verantwoording. Voor overheden en maatschappelijke organisaties gezamenlijk ligt er

immers een uitdaging om de aanpak beter af te stemmen op de wensen en behoeftes van burgers/afnemers. Dit gebeurt vanuit de wens om de burger centraler te stellen, maar óók vanuit de verschuivende aandacht van problemen en tekorten naar uitdagingen en kansen.

Op basis van de geformuleerde doelstellingen in deze cultuurnota maken wij prestatieafspraken met de provinciale uitvoeringsorganisaties Kunst Centraal, Landschap Erfgoed Utrecht, Zimihc, Centrum Beeldende Kunst Utrecht alsmede de Stichting Vrede van Utrecht, RTV Utrecht, SUB en de kunstuitleen. Deze kwantitatieve én kwalitatieve prestatieafspraken leggen wij vast in de subsidiebeschikking.

In 2009 en 2010 gaan we een pilot maatschappelijk ondernemen en horizontale verantwoording uitvoeren in de cultuursector. De pilot past binnen de groeiende aandacht voor cultureel ondernemerschap zoals bepleit door de commissie cultuurprofijt en de regels van cultural governance en de wens voor het professionaliseren van de instellingen. Wij maken hierover afspraken met vier provinciale uitvoeringsorganisaties te weten Kunst Centraal, Zimhic, Landschap Erfgoed Utrecht en het Centrum Beeldende Kunst. De pilot moet zowel de instellingen als de provincie duidelijkheid geven over de mogelijkheden van een meer inhoudelijke aansturing.

#### Resultaten

- in 2009 en 2010 uitgevoerde pilot maatschappelijk ondernemen en horizontale verantwoording binnen de cultuursector;
- vastgelegde beleidsgestuurde prestatieafspraken met de provinciale instellingen.

### **7.3. Relatiebeheer en debat**

De provincie hecht aan een goed relatiebeheer met alle door de provincie ondersteunde instellingen en gemeenten. Dit zijn ook producenten, productiehuisen en overige instellingen.

Wij vinden het verder van belang om de ontwikkelingen in de samenleving actief te volgen en na te denken over cultuurbeleid op de lange termijn. De provincie ziet het als haar taak het debat over cultuur een podium te bieden. Op deze manier kunnen wij voortdurend ons beleid toetsen aan actuele ontwikkelingen en vooruitlopen op veranderingen. In samenspraak met onze culturele uitvoeringsorganisaties zullen wij het inhoudelijke debat initiëren. De uitkomsten van deze debatten kunnen aanleiding zijn de prestatieafspraken met de instellingen aan te passen.

#### Resultaten

- Goed relatiebeheer binnen de culturele sector;
- Cultuurdebat en inspiratiedocument.

### **7.4. Evaluatie, onderzoek en monitoring**

Voor het zicht op de realisatie van de provinciale doelen stellen we een eenvoudig systeem van monitoring op. Dit systeem richt zich op door de provincie beïnvloedbare doelen en start met het uitvoeren van een nulmeting. Zo mogelijk sluiten we aan op de monitoring in het kader van het project Staat van Utrecht.

Met de instellingen uit de pilot horizontale verantwoording maken we aanvullende afspraken over het monitoren van resultaten. De wenselijkheid van een systeem van visitatie wordt hierin afgewogen.

Indien nodig wordt onderzoek uitgevoerd naar ontbrekende gegevens in de cultuursector.

Tenslotte maken we halverwege de beleidsperiode een actualisatie van het lopend beleid voor de jaren 2011 en 2012.

#### Resultaat

- toegankelijk en afgestemd systeem van monitoring;
- actualisatie van lopend beleid voor de jaren 2011 en 2012.